

יום	יום לחדש	יום מותר	ליקוטי ה"ב	ליקוטי ה"ד	משנה ברורה ה"א	עלים לתרופה	שולחן ערוך דושן משפט סי' ע"ג
שבת	ד'	ט.	רמא	חורה	שש-ת	לב, לג.	
א	ה'	טז.	רמב	נב.	תא-ב	א, ב.	
ב	ו'	י.	רמג	נב:	תג-תי	ג, ד.	
ג	ז'	יז.	רמד	נג.	תה-תו	ה, ו.	
ד	ח'	יח.	רמה	נג:	תח-תה	א, ב.	
ה	ט'	יט.	רמו	נד.	תח-תי	ג, ד.	
ו	י'	כ.	רמו	חורה	תח-תכ	ה, ו.	

כקרני אורה

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

327 | פרשת דברים | ד' אב תשפ"ג

דבר המערכת

דומה שבדורנו אין צריך להתעורר הרבה כדי להבין את החורבן, בכלל ובפרט, ברוחניות ובגשמיות. התגברות ה"מאורי אש" שהם כלל התאוות והמידות רעות הבוטעים בחוצות, המיניות והאפיקורסות שמשתוללת ומפילה רבבות, טמטום הלב והתגברות חיי החולין באופן מזוויע שלא היה מעולם, 'תשתפכנה אבני קודש בראש כל חוצות' נערי ובחורי ישראל קדשי קדשים איכה נחשבו לנבלי חרש המתגוללים באשפתות, וגם הצרות הגשמיות המחשיכות ל"ע ארץ ומלואה.

לב כל אחד גם יודע מרת נפשו עד כמה נעלם הפאר והחן והיפוי של הצדיק, ועד כמה עצותיו ותורתיו מקבלות את המקום הנכון בחיינו הפרטיים. ועל זה ידוע כל הדוידים, כי רחוק מאתנו מנחם, משיב נפשו מדרכי מיתה לדרכי חיים.

אבל עלינו לזכור היטב, שימי האבלות הם ימי בנין ולא ימי חורבן; כל השתוקקות בונה ומקרבת אותנו לקב"ה. 'אבילות' פירושה כיסופים ורצונות. 'אדורבא', עתה בתוקף גלותנו וחורבנינו בכלל ובפרט צריך כל אחד לחזק את עצמו יותר בבחינת התחזקות הרצון, ולחכות ולחלות ולצפות עדיין לישועת ה' ברצון וגעגועים גדולים מאד" (ליקוטי הלכות, נ"ט לסעודה, ע). רצונות הנובעים מאמונה ברורה כי 'עמו אנכי בצרה', ומתוך וודאות שהמתאבל יזכה ויראה בשמחתה. לא בכי של ייאוש ואבדון, אלא בכי של תקוה והתקרבות, 'בבכי יבואו ובתחנונים אובילים', 'כני עיקר הבכיה של ישראל צריכה להיות כמו תינוק הבוכה מגודל הגעגועים שיש לו לאביו כמו ששמעתי מרבינו זכרוננו לברכה. וזהו בחינת 'הנה נער בוכה', מיד 'ותחמול עליו', כמו שאיתא בתיקונים. כי כשישראל בוכים כמו תינוק הבוכה לשוב לאביו אז בוודאי 'ותחמול עליו'" (ליקוטי הלכות, ע"ב ג).

העוזרים

פניני אור
אמרות מהורות מרביה"ק ותלמידיו

אָמַר רַבְנּוּ: 'אָנִי יְכוֹל לְהִנָּסִי קְזָה יִרְאֶה בְּאָנְשֵׁי עַד שֶׁיִּפְחָדוּ לְגִשָׁת וְלִהְיֶה קָרֵב לְשָׁלְחָן לְאֹכֵל' = "אֵיךְ קָעַן אַרְיִין בְּרַעַנְגֶּעַן אַזֵּי יִרְאֶה בִּי מִיַּיִנֶּע לֵייט, אַז זֵי וְעֵלְן מוֹרָא הָאָבִן בְּזוֹ הָרָעוֹן צוֹם טַיש קָסוּ".

פֶּאָר תַּחַת אֶפֶר

ואשר על כן, עדיין יש להם תקווה לשוב, ושייחוו עצמם לתפילה ותשובה כי עדיין רחמי ה' עליהם כבתחילה. זוהי מהותה של תוכחה ראויה.

וכך גם על גישת לעבודת האנינות והאבלות על חורבן בית המקדש. מגילת איכה מלאה בתוכחות מרות על גודל פשעינו שגרמו את החורבן, אנו מבזים את עצמנו ומוכיחים את עצמנו במילים קשות: 'כי ה' הוגה על רב פשעיה' "חטא חטאה ירושלים" "טומאתה בשוליה לא זכרה אחריתה" "נשקד עול פשעיה בידו" וכן הלאה. וגם הישיבה על הארץ מהותה בושה ודרך בזיון "כי כשמוכר לחלוץ מנעליו ח"ו הוא בושה גדולה ר"ל, כי עיקר כבוד האדם הוא על ידי המלבושים וכל יופי המלבושים אינו נחשב כלל בלא מנעלים כנראה בחוש, כי היופי והפאר תלוי במנעלים דוקא, וכשאין לו מנעלים ח"ו מתבייש מאד, והבושה היא בחינת תשובה וזה בחינת חליצת המנעלים בתשעה באב שאז נחרב בית המקדש" (שם, הלכות יום ה' ג'). אבל עלינו לזכור היטב את כללי התוכחה הראויה: כשאנו מבזים עצמנו צריך ליזהר גם אז שזה יהא בדרך 'דין לכף זכות', שהבזיון יוסיף בנו כח להתקרב יותר אל ה' ולהתחזק מעתה בתשובה, ולא ליפול חלילה להרגשה שאנו באמת מבזים ביסוד מהותנו, מה שגורם חלילה לגפילה גדולה יותר ויותר ח"ו.

בהכרח שהקינות יביאו לתקות נחמה ותשובה, ולהתעוררות אמונה והתחזקות, ורק אז זו נחשבת לקינה ראויה. וכפי שרבי נתן לומד מסופה של מגילת קינות: "זוהו שמסיים השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם, נמצא שבסוף קינות איכה מרמז לנו הנביא שעדיין ה' עמנו אפילו בתוקף החורבן רק שהוא בהעלם. על כך צריכין להתחזק לטעון כל זאת עם השם יתברך: הלא באמת אתה נעלם בינינו גם עתה, על כן אל תוסיף להסתיר פניך מאתנו רק השיבנו ה' אליך ונשובה, ועל ידי זה יזכה סוף כל סוף שתהיה הירידה תכלית העליה" (שם, שבת ז, ז).

הרה"ק מטשערה"ן (פרפראות לחכמה, סימן רפב) מבאר באופן נפלא את המסופר בגמרא (כתובות סו:) על בתו של נקדימון בן גוריון שבימי חורבן הבית מצאה כשהיא 'מלקטת שעורים מבין גללי בהמתן של ערביים'; מן השמים רצו לרמוז לה שכל החורבן היה בגלל זה שבני אותו הדור לא השכילו למצוא נקודות טובות בתוך שפלות מעשיהם, וכיון שכך לא דנו את עצמם לכף זכות ונפלו בדעתם מאד עד שהגיעו למה שהגיעו, ועתה היא עצמה צריכה להחיות את נפשה בפירורי מזון המושלכים בתוך צואת בהמות. ללמדך, עד כמה צריך להיזהר למצוא את הטוב גם בתוך הרפש הגדול ביותר, ולהחיות עצמנו בכך, וזה מה שביאי לתשובה שלימה. רק כך ניתן לאונן ולבכות ולצעוק נכונה מבלי ליפול לחלישות הדעת.

'כל המתאבל על ירושלים וזכה ורואה בשמחתה', נשים רק לב שתהא זאת אבילות נכונה ואמיתית, והיא שתחיש בעזרת ה' בקרוב את הגאולה השלימה בפרטיות ובכלליות.

'זה לא יוכל להמשיך יותר' - הוא אומר לעצמו, 'כאלה עבירות נוראות ואין לדבר סוף, מוכרחים לשים קץ לקרירות ולהפקרות'. הוא מתחיל לדבר אל עצמו קשות ומכנה עצמו בדברי גנאי הכי איזמים שקיימים במאגר מחוץ, מבזה ומשקץ מחרף ומגדף בכל כוחו, ומקווה שזה מה שיזעזע את נפשו לסדר מהדרך הרעה והנוראה בה דרך עד עתה. הן כך מבואר בספרים הקדושים שצריך להוכיח את עצמו ולזעזע את הנפש הבהמית...

יקרה היא התוכחה מאד, היא הנותנת חיים ושלום, אבל צריך ליזהר בה מאד. לא כל אחד יכול להוכיח, ולא כל הטלת דופי ושימצה, ולא כל גערה חמורה, מביאה לתוצאה טובה. תוכחה שאינה ראויה, יכולה להרוס ולכלות חלילה. וכפי שרבינו הקדוש מזהיר: "אף על פי שתוכחה הוא דבר גדול, אף על פי כן לא כל אדם ראוי להוכיח, כי על ידי תוכחה של מי שאינו ראוי להוכיח לא די שאינו מועיל בתוכחתו, אף גם הוא מבאיש ריח של אלו הנשמות השומעים תוכחתו, ועל ידי זה הוא מוליש את נשמתם ומפסיק השפע מכל העולמות התלויים בהם" (ליקוטי עצות, תוכחה ט).

כך בתוכחת האדם לזולתו וכך גם בתוכחה עצמית, וכפי שרבי נתן כותב: "לפעמים כשאדם מוכיח את עצמו ומתחיל להזכיר המעשים רעים שעשה, אזי שכוח שיפול עוד יותר ויותר, כי נופל בדעתו מאד, ויש שנפלו מאד על ידי זה. וכל זה נמשך מבחינת התוכחה שאינה כראוי, שמחלשת כח הנשמה על ידי שמעוררין הריח רע של עוונות. כי עיקר התוכחה צריכה להיות בבחינת מטה כלפי חסד, לחפש למצוא בעצמו איזה נקודות טובות, והתוכחה תהיה בדרך חסד לחזק את עצמו בהשם יתברך ולבטוח ברחמי העצומים, שיש אצלו חסד כזה שגם כל המעשים רעים יכלו להתהפך לזכויות אפילו אם הרבה לפשוע מאד ח"ו. ועיקר התוכחה תהיה באופן שיחזק את עצמו להתעורר להשם יתברך ולהתחיל מעתה להתקרב אליו יתברך, ולא שיקלקל יותר על ידי תוכחתו" (עצות ישרות, תוכחה ע). ע"פ ליקוטי הלכות, ציצית ה, ז).

בפרשתנו אנו לומדים על תוכחתו של משה רבינו קודם הסתלקותו, הוא לא ויתר חלילה כלל, אלא הולך ומונה את כל העוונות החמורים שעברו במדבר, ואף על פי כן הוא אומר זאת רק בדרך רמז "לפי שהן דברי תוכחות, ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן, לפיכך סתם את הדברים והזכירן ברמז מפני כבודן של ישראל" (רש"י, כאן). רבי נתן (ליקוטי הלכות, עילה ד') מוסיף, שזו לא היתה רק הנהגה של כבוד גרידא, אלא הוא ביקש ללמד בכך זכות על כלל ישראל ששכשלו מפני שגם המקומות גרמו להם לחטוא, לפי שהמדבר הוא מקום הקליפות והסטרא אחרא וזה שהביא אותם לכל מעשיהם השפלים. כמובן שלא בא לפוטרם מאחריות וחובת תשובה, אבל הוא בא לעורר אצלם את ההסתכלות הנכונה, שביסוד מהותם הם נקיים וטהורים ורק סיבות חיצוניות גרמו להם ליפול במקום כזה,

ההתחזקות של משה רבינו!

האבלות הבאה מתוך תקווה ושמחה!

האינסופיות, ואמונתו ובטחונו ברחמי ה' וישועתו, היא זו שגורמת לו לצעוק ולזעוק, להתאבל ולהצטער, לקונן ולחפש, להשתוקק ולהתגעגע.

ועתה שים לב לדבר -פלא:

בוודאי שמעתם כבר על "פייבל אשרינו". הלא הוא אותו יהודי מתוק ושמו פייבל, חסדי ברסלב שחי בזמנו של מוהרנ"ת, והמילה "אשרינו" הייתה שגורה על פיו תמיד, עד שהיה מכונה בסביבתו "פייבל אשרינו"...

כולנו מכירים גם את מכתבו של מוהרנ"ת, בו הוא מזכיר את אותו "פייבל אשרינו", כשהוא כותב במכתבו: "ובוודאי רבי פייביל צדק דבריו בהתפארו 'אשרינו' בכל פעם"...

אך הידעתם מתי נכתב מכתב זה? יומיים לפני תשעה באב!

ביום ראשון פרשת ואתחנן שנת תקצ"ה, כותב מוהרנ"ת לבנו, ושם הוא מספר לו על דיבורי ההתחזקות שדיבר בשבת קודש. "והשם יתברך היה בעזרנו שדיברנו הרבה שיחות אמתיות אתמול ביום שבת קודש המעוררים ומחזקים את הלב מאד להיות חזק ואמיץ בכל הנקודות טובות, לחטוף בזה העולם כל מה שנוכל, ושאינו לנו בעולמנו כי אם מה שאנו מייחדים שמו יתברך בכל יום, שבזה כלול כל שאר העבודות מה שכל אחד חוטף בכל יום כפי מדרגתו, כי הכל נכלל באמונה שהוא יסוד הכל. כי הזמן פורח מאד מאד, ואיך שיהיה ירח הזמן וימי חיינו הבל הבלים, ולא נשאר לנו כי אם מה שזכינו ברחמינו לאמונתו הקדושה אשר נטעו אבותינו הקדושים בקרבנו מעולם, על ידי צדיק הדור האמתי שזכינו לקבל ממנו פנים אל פנים. ועל כן גם עתה אשרינו מה טוב חלקנו. ובודאי רבי פייביל צדק בדבריו בהתפארו אשרינו בכל פעם!" (עלים לתרופה, מכתב קצה).

ואז - יומיים לפני תשעה באב - הוא כותב: "וגם עתה אנו צריכים להחיות עצמנו בזה, כדי שיהיה לנו כח לומר הקינות בכל לב, ולשבר לבנו כראוי כל אחד על חלקו שיש לו בחורבן בית המקדש וצרות ישראל בכלל ובפרט. השם יתברך ירחם עלינו שנזכה להיות בכלל המתאבלים על ירושלים לראות בשמחתה ולראות צמיחת קרן ישועה בכל עת" (שם).

דווקא עכשיו, לפני שאנו מתיישבים על הארץ לבכות, אנו צריכים להיזכר בצדקת דבריו של "פייבל אשרינו" ולהחיות את עצמנו עד למאד, וזאת "כדי שיהיה לנו כח לומר הקינות בכל לב", ולהתאבל מעומק הלב על חורבן בית המקדש וצרות ישראל. שכן, ככל שנתחזק יותר לשמוח בה' ולבטוח בו, כך נוכל להתאבל יותר מעומק הלב, ולבכות בכי אמיתי, בכי של "נער בוכה", שימתיק את הבכי הרע של עשיו...

"דברי אביך, הנאנח והנדה ומדבר בשברות לב מאד, ואף על פי כן אני מחיה עצמי באמת בכל הלב", להתחזק ולהתאמץ ולקוות לישועת ה' מהרה. נתן מברסלב" (שם).

שאלה:

תמיד אני מתקשה להבין לעובדא ולמעשה איך מסתדרת האבלות והצער והלב-נשבר על החורבן והגלות הכללי והפרטי, יחד עם הנחמה וההתחזקות שה' אתנו. אשמח אם תדברו על כך.

תשובה:

לא זו בלבד שהם 'מסתדרים' יחד, אלא: האבלות היהודית נובעת מהמקום הכי עמוק של התחזקות ותקווה.

התקווה העמוקה והבטחון המוחלט בגאולה העתידה, היא זו שמעוררת אותנו להתאבל ולהצטער, להתגעגע ולחפש.

וככל שהתקווה גדולה יותר, כך גם החיפוש והגעגע עז יותר... ככל שאנו בטוחים יותר שירושלים תחזור להיות עיר הקודש והמקדש "כלילת יופי משוש כל הארץ", כך אנו אבלים יותר "איכה יִשָּׁבֶה בְּדָד הַעִיר רַבְתִּי עִם"...

ככל שאנו בטוחים יותר שבחורי ישראל יחזרו בקרוב להאיר באור של קדושה עילאית, כך אנו זועקים יותר "איכה יעגם יזָבֵב יִשְׁאָא הַכָּתֵם הַטּוֹב, תִּשְׁתַּפְּכֶנּוּ אֲבְנֵי קֶדֶשׁ בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת"...

ככל שאנו בטוחים יותר שמבול הזוהמה והכפירה עתיד להיפסק במהרה, כך מתפלץ לבנו יותר בראותנו כיצד "הָאֲמָנִים עָלַי תּוֹלָע חִבְּקוֹ אֲשַׁפְּתוֹת" ושקועים ברפש האקדמי...

כך שבעצם, הקינות והאבלות, זועקות ללא-קול על תקוותנו האיתנה ועל בטחונו המוחלט בישועת ה'.

כך הוא גם באבלות על החורבן הפרטי:

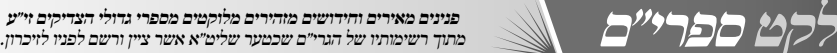
רק מי שמאמין בישועתו, יכול להתאבל על הַעֲדָרָה ועיכוּבה! רק מי שבטוח שה' לא שכח ממנו, רק הוא יכול לבכות ולזעוק "עד אָנָּה ה' תִּשְׁכַּחַנִּי נֶצַח עַד אָנָּה תִסְתְּרֶינִי אֵת פְּנֵיךְ מִמֶּנִּי" (תהלים יג.ב).

רק מי שבטוח שה' שומע את תפילתו, הוא זה שיכול לצעוק "עד אָנָּה ה' שׁוֹעֲתִי וְלֹא תִשְׁמָעַנִי, אֶזְעַק אֲלֶיךָ חִמָּס וְלֹא תוֹשִׁיעַ" (חבקוק א.ב). שכן, אילו לא היה מאמין כלל ח"ו, כיצד הוא זועק אל ה' ואומר לו "עד מתי לא תשמע?" הרי הוא סבור שלא שומעים אותו, וא"כ גם זעקתו זו לא נשמעת?!

רק מי שבטוח שהוא יבוא היום שגם הוא יזכה להתענג על ה' ולשבת בהיכלו "כְּכֶלֶה בְּתוֹךְ אֲפְרָיִם", יכול לזעוק ולבכות, להתאבל ולקונן "הַשְּׁלֹכְתִי לְחוּץ כְּעֵנִי וְאֲבִיּוֹן, בְּגְדֵי לָקַח צָר וְאַנִּי אֶמְלָלָה" (תיקון צחות)...

וככל שהאמונה והתקווה תגדל יותר, כך גם תגדל הזעקה והתפילה, האבלות והחיפוש. כשהדוגמא הטובה ביותר לכך היא: זעקתו וקינותו של מוהרנ"ת! אותו מוהרנ"ת שכל כולו התחזקות אינסופית, זועק - בספרו "ליקוטי תפילות" - זעקות גדולות ומרות עד אין סוף.

לא רק שאין בכך סתירה, אלא היא הנותנת; דווקא התחזקות

פנינים מאירים וחיידושים מהזרמים מלוקטים מספרי גדולי הצדיקים ז"ע מתוך רשימותיו של הגרי"ם שכטער שליט"א אשר ציין ורשם לפניו לזיכרון.

פרשת דברים

בני אדם בעגולה והוא היה עומד באמצע וסיפר איזה מעשה באיזה עניין לפניכם, וכל אחד ואחד מהם היה לבו נשבר על שנים עשר קרעים וכל אחד מהם סבר שסיפר המעשה הזאת עבורו ומרמז על מעשיו אשר לא טובים אשר עשה, וזה סבר שאליו הדברים מגיעים, כן היה אצל כל אחד ואחד. הגם שהצדיק כוננו בספור המעשה לאיזה ענין הצריך לו או שמכוין שיצא מהם איזה מוסר והנהגה, אף על פי כן עליהם לא יבול והם שוים לכל נפש השומעים דבריו. (מאור ושמש פרשת דברים).

רבנו קדישי מעשיות ועבודות מגדולי ישראל רבי אלימלך מליזנסק אתא עמוד צג

ילמד כל השנה כספר דברים

בשם הרבי ר' בונם ז"ע מפרשיסחא: עצה לאדם שנפשו חשקה לשוב בתשובה שלימה לפניו יתברך, שילמד בכל השנה ספר משנה תורה, ובזה יתעורר לבו לתשובה.

דברים אחדים לבאר משה דברים

כל אחד שמע מה שנוגע אליו

אלה הדברים אשר דיבר משה (דברים א.א). ידוע ומפורסם מאדמו"ר איש אלקים מו"ה אלימלך זצוק"ל שהיה עומד לפני ביתו וסבבוהו

לא תיראום כי ה' אֱלֹהֵיכֶם הוא הנלחם לכם בפסוק זה מסתיימת פרשת דברים, שהיא הפרשה הראשונה של חומש זה, הנקרא גם הוא 'דברים'. כי אכן, כל ענין פרשת דברים - והפרשיות שלאחריה - הוא להאיר בישראל דעת של התחזקות, לבל יתייראו מכל מה שעובר עליהם, רק יאמינו באהבת ה' אליהם, ושה' הוא הנלחם להם.

קדושת 'שבת חזון'!

חזון ישעיהו בן אמוץ אשר חזה על יהודה וירושלם

שבת זו נקראת שבת חזון, על שם ההפסדה שקוראים בה, 'חזון ישעיהו'.

הסוד של שבת 'חזון' הוא: הצדיק האמת יש לו רוח נבואה, וכשמתקרבים אליו הרי הוא מברר את כח הדמיון של מקורביו, ומביא אותם לאמונה שלמה וברורה. והיום, בעת החורבן והעלמת אור הצדיק, כח הדמיון שלנו מזוהם ומבולבל, ואין לנו אמונה שלמה וברורה.

ובשבת זו, שבת 'חזון', אנו עוסקים להמשיך עלינו את רוח הנבואה של הצדיק, אשר על ידה יזדכך כח הדמיון שלנו, ונזכה לאמונה שלמה וברורה. ולכן נקראת שמה שבת 'חזון', מלשון נבואה!

והרי לך עיקרי הדברים, כפי שהם מופיעים בקיצור בספר 'אוצר היראה':

"עיקר הקינות וההספדות של מגילת איכה הם על הסתלקות הצדיקים הקודמים, ששקולה כפליים כחורבן בית המקדש, וכן על הסתלקות והתעלמות אור הצדיק האמת שבכל דור, שיש לו בחינת נבואה ורוח הקודש, ועל ידו היו ישראל יכולין לזכות לאמונה שלימה וכל טוב, ולזכך ולברר העולם מזוהמת הנחש, שמשם באו כל החורבנות, רחמנא ליצילן. ולא די שנתעלם ונחשך אור הצדיק אצלנו, ואין אנו זוכין להרגיש אורו הגדול, אף גם נשתנה האמת לגמרי, שמדברין עליו כל הרעות ומשגיגין ומחליפין האמת לגמרי, שזה בחינת 'איכה יועם זהב ישנא הכתם הטוב', ועל ידי זה: 'תשפתכנה אבני קודש'. וכל זה נמשך מהתפשטות זוהמת הנחש, מיום שנברא אדם הראשון וניסת לפיתויו, שזה בחינת 'גם תנים חלצו שד'. ועל ידי הקינות והצעקות אנו זוכים שיתגלה לנו אור הצדיק, ועל ידי זה נזכה להשיר והשמחה שלעתיד, שזה בחינת 'שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה'.

וזה ענין שבת חזון, כי עיקר התיקון של אדם הראשון היה על ידי שבת, כמאמר רבותינו ז"ל: 'שבת אגין עלוה'. וגם עכשיו אנו צריכין להמשיך על ידי קדושת שבת תיקון האמונה על ידי בחינת נבואה, שבזה תלויין כל התיקונים וכל הגאולה. וזה שבת חזון, מלשון נבואה" (אוצר היראה, בין המצרים, אתא א).

צורת פרשת 'והיה אם שמוע' בתפילין

השבוע למדנו בשולחן ערוך (סי' לב סעיף לו) שיש כמה שיטות באיזה צורה צריכים לכתוב את הסיום של פרשת שמע (בתפילין של רש"י) ואת ההתחלה של פרשת והיה אם שמוע בקלף שבתפילין. ולמעשה נפוץ היום אצל הסופרים ארבע מנהגים בזה, והם נקראים בשם: **'מב"ם שו"ע', 'ט"ז גדולות', 'ט"ז קטנות', 'שולחן ערוך הרב'**. נבאר הדברים:

פ"ה וסמ"ך

כל התורה כולה מחולקת לפסקאות וקטעים, ולשם כך מסומן בחומש פ"ה או סמ"ך בין כל פסקא ופסקא. הפ"ה הוא סימן לפתוחה והסמ"ך הוא סימן לסתומה. כל פסקא נקראת פרשה, פסקא שיש פ"ה לפני נקראת 'פרשה פתוחה', ופסקא שיש סמ"ך לפני נקראת 'פרשה סתומה'.

רש"י פירש בחומש (ויקרא א) שהפסקאות הם סימנים להפסקה להבדיל בין פרשה לפרשה, וזה בא להורות ששם ניתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה, וכן כל מי שבא ללמד בתורה צריך ליתן ריוח בין פרשה לפרשה כדי להתבונן בהם. והמהרש"ל (שו"ת סימן לו) הוסיף הסבר, ש'פתוחה' מורה שהפרשה הבאה אין לה חיבור עם הפרשה שלפניה והוא ענין חלוק בפני עצמו, ו'סתומה' מורה שהיא עדיין מחוברת וסתומה לפרשה שלפניה אלא שנעשה הפסק ליתן ריוח בין הפרשיות.

יש הבדל בספר תורה בין צורה של פרשה פתוחה לצורה של פרשה סתומה, וכתב **הרמב"ם** (פ"ה ה"א) שדבר זה הוא קבלה ביד הסופרים איש מפי איש. והכתוב פרשה פתוחה כצורת סתומה, או פרשה סתומה כצורת פתוחה, הרי זה פסול ואין בו קדושת ספר תורה כלל, אלא כחומש מן החומשים שמלמדין בה התינוקות.

ריוח בין הפרשיות

בין כל פרשה ופרשה שבתורה צריכים להשאיר ריוח חלק על הקלף, ונאמרו בזה כמה שיעורים: **הרמב"ם** (שם) כתב ששיעור הריוח הוא כמו תשע אותיות 'אשר אשר אשר'. **רבינו תם** היה קבלה בידו ששיעור הריוח הוא כשיעור 'למשפוחתיכם' שהיא תיבה בת ט' אותיות (תוס' מנחות לב ד"ה והאידנא). **והבית יוסף** (יו"ד סי' רעה ס"ב) כתב בדביעבד אם שירי אפילו רק כשיעור ט' אותיות קטנות שהם ט' וידי"ן כשר, אבל בפחות מזה פסול (עי' משני"ב ס"ק סג). ואין חילוק בכל זה בין פרשה פתוחה לפרשה סתומה.

למעשה, המנהג לכתחילה כשיטת **הרמב"ם** וזה נקרא 'ריוח של אותיות גדולות', לפי שאותיות אש"ר הם אותיות גדולות לעומת אות יו"ד שהיא אות קטן. ובדיעבד אם השאיר ריוח כשיעור ט' אותיות קטנות כשר, וזה נקרא 'ריוח של אותיות קטנות'.

צורת פתוחה וסתומה

מחלוקת גדולה נפלה בין הרמב"ם והראש"ש מה ההבדל בין פתוחה לסתומה; לדעת הרמב"ם (פ"ה ה"א) 'פתוחה' הכוונה שהתיבה הראשונה של הפרשה נפתחת בתחילת השורה ולא באמצעה, ויש בזה משמעות שמתחיל כאן

אמירת התיבות בשעת כתיבת סת"ם

מה שכתב רבינו עוד (סי' יח אות ח) שבשעה שהסופר כותב ומעמיד הקנה והעט עם הדיו על הנייר, ומדביק שחרות הדיו על הקלף, הרי הוא מקרב הסוף והתכלית עם ראשית המחשבה. נמצא שבשעה שהסופר כותב הרי הוא מדביק את מחשבתו ורוח חיותו בתוך הכתב.

דבר נפלא מובא **בשבחי רבי חיים ויטאל** (תחילת הספר ד"ה שנת הש"ת) **שהביט יוסף אמר לרבינו חיים ויטאל בשם המגיד** הדובר כי, שחצי העולם מתקיים בזכות תפילין הכשרים שהיה כותב אביו של רבינו חיים ויטאל.

לענין כתיבת סת"ם בערב תשעה באב העלה **א"ז ז"ל בעל הקנה בושם** (בפנקס כת"י) שמותר לסופר לכתוב כרגיל בערב תשעה באב ולהוציא התיבות מפיו, אף שהוא זמן שאסור בלימוד התורה. ואף על פי שאסור לכתוב סת"ם עד שמברכים ברכת התורה משום שצריכים להוציא את התיבות בפה וזה חשוב כלימוד התורה, מכל מקום לענין ערב תשעה באב אינו חשוב כלומד בתורה, שאין בזה שמחת הלב כל כך. וגם בתשעה באב עצמה כתבו הפוסקים לאסור כתיבת סת"ם רק משום איסור עשיית מלאכה ולא משום איסור לימוד התורה.

כתב **המשנה ברורה** (סי' לב ס"ק קלו) שצריך הסופר להוציא כל תיבה מפיו קודם שיכתבה, שכן היא מצות כתיבת סת"ם, כדי שתהא קדושת הבל קריאת כל תיבה ותיבה היוצא מפי הקורא נמשכת על האותיות כשכותב אותם על הקלף.

ובשבט הלוי (בהקדמה לח"ד אות הו) כתב על זה דברים נוראים; שכל התורה שבכתב שבידנו היה בתחילה תורה שבעל פה, שבתחילה למד משה את התורה בסיני בעל פה מהקב"ה ועברה דרך נשמתו, כי נפשיותה של צדיקים הם מקום כתיבת תורה שבעל פה, ונפשו של משה רבינו היתה מקום כתיבת תחילת תורה שבכתב קודם שנכתבה על הספר ואז נתקדשה התורה בנשמת משה רבינו, ורק אחרי שלמדה בעל פה ונעשית קנין בנפשו הטהורה נצטוו לכתבה בכתב. ולכן כל סופר בשעה שכותב סת"ם צריך מקודם שיתקדש הכתב בנפשו בכח התורה שבעל פה שלו, ועל ידי שחושב ומדבר מתקדש הדיבור בנשמתו של הכותב ורק אחר כך יכול להעלותו על הכתב.

ויש לכונן דבריהם על פי מה שמבואר בדברי רבינו **בליקוטי מוהר"ן** (סי' ח אות ב וסי' סא אות א) שהנביאים והתנאים ססידרו לנו את התורה הרי זה נחשב שעבר התורה דרכם, והם בעצמם הרוח חיים של התורה. ולפי

ענין חדש. ו'פרשה סתומה' הכוונה שמתחילים לכתוב את הפרשה באמצע השורה ולא בתחילתה, וזה מורה כאילו הפרשה אינה ענין חדש אלא רצף מהקודם. לדעת **הרא"ש** (הל' סו"ת סי' יג) פירוש פתוחה וסתומה הכוונה על 'הריוח שבין הפרשיות'. אם משאירים את הריוח פתוח לחלל שבצדדי השורות נקראת הפרשה שלאחריה פתוחה. ואם הריוח שבין הפרשיות סתום משני הצדדים, שסוף הפרשה הקודמת היא לצד ימין של השורה, ותחילת הפרשה הבאה היא מצד שמאל שבשורה, והריוח ביניהם, נקראת הפרשה שלאחריה סתומה.

לשיטת הרא"ש יתכן שיהיה פרשה פתוחה גם אם היא מתחלת באמצע השורה, שאם הפרשה שלפניה הסתיימה באמצע השורה ויש בסוף השורה ריוח של תשע אותיות הרי נקרא הפרשה שלאחריה פרשה פתוחה כיון שהריוח שבין הפרשיות פתוח לחלל. וכן פרשה שמתחילה באמצע השורה ויש ריוח של תשע אותיות לפני הרי זה פרשה פתוחה (יש עוד נפ"מ ואכ"מ).

למעשה נפסק **בשולחן ערוך** (יו"ד שם) שירא שמים יצא ידי חובת כולם, ויעשה באופן שנקרא פתוחה וסתומה כדברי שניהם. אבל מי שאינו יכול לכונן לצאת ידי שניהם, העיקר כפסק הרמב"ם.

פסק השו"ע בתפילין כרמב"ם

הנה פרשת 'קדש', פרשת 'והיה כי יביאך', ופרשת 'שמע', הם פרשיות פתוחות בתורה. ואילו פרשת 'והיה אם שמוע' היא פרשה סתומה בתורה - הפרשיות הפתוחות שבתפילין אפשר לעשותם בצורה פתוחה לפי שני השיטות, שמתחילים לכתוב את הפרשה בתחילת שורה, והפרשה שלפניה מסיימים באמצע שורה ומניחים ריוח כשיעור ג' תיבות 'אשר' עד סוף השורה שיהיה פתוח לחלל. ובאופן זה היא פרשה פתוחה הן לשיטת הרמב"ם שהיא מתחלת בתחילת השורה, והן לשיטת הרא"ש משום שהריוח פתוח לחלל.

אבל פרשת 'והיה אם שמוע' אי אפשר לעשות כמו שעושים פרשה סתומה רגילה בספר תורה, לפי שכל פרשה של תפילין נכתבת על הקלף כעמודה בפני עצמה, ואי אפשר לכתוב שני פרשיות באותה שורה. ולכן הכריע **המחבר בשולחן ערוך** (שם) לעשותה סתומה רק לפי שיטת **הרמב"ם**, שבסוף פרשת 'שמע' אין מניחים כמעט כלום, ואילו בעמודה של פרשת 'והיה אם שמוע' בתחילת השורה מניחים ריוח כשיעור ג' תיבות 'אשר', וכיון שבתחילת לכתוב הפרשה באמצע השורה הרי זו סתומה לדעת הרמב"ם.

כצורה זו נמצא בפרשיות של **המאור עינים** שהיה מכתיבת ידי הסופר רבי אפרים מבראד (ילקוט צורת האותיות עמו 700). וניתן לשער שכן היו התפילין של **רבינו הקדוש כי בימי מוהר"ט** (ח"א טז) מובא שגם פרשיותיו של רבינו ז"ע היו מכתיבת ידי קדשו של רבי אפרים. וכצורה זו יש בתפילין של הסופר **הרה"ק מהר"ם מפשעוואר** ז"ע שכונדע היה הסופר של הרבה מתלמידי הבעש"ט (זכ"ל עמו ריג).

חידוש הט"ז

הט"ז (ס"ק כו) המציא עצה לעשות פרשה סתומה בתפילין שיהיה מוסכם גם לשיטת הרא"ש, והוא: שאין מניחים את כל שיעור הריוח בעמודה של 'והיה אם שמוע', רק מחלקים את שיעור הריוח בין שני שורות, חצי השיעור של הריוח מניחים בשורה האחרונה שבסוף פרשת שמע, וחצי השיעור של הריוח מניחים בשורה של ויהי אם שמוע, ועל ידי צירוף שני השורות ביחד יש ריוח כשיעור. וכתב, דבאופן זה היא פרשה סתומה לשיטת הרא"ש כיון שאין שיעור ריוח של ט' אותיות פתוח לחלל אי אפשר לכתובה 'פתוחה', וגם לשיטת הרמב"ם היא סתומה כיון שפרשת והיה אם שמוע מתחלת באמצע שורה.

ט"ז קטנות

המחצית השקל (ס"ק מח) כתב דלשיטת הט"ז אין להניח ריוח כשיעור ג' תיבות אשר' בין 'שמע' ל'והיה אם שמוע' אפילו בצירוף. לפי שג' תיבות אשר נמצאו יותר משיעור של 18 יוד"ן, ואם כן אמ מחלקים ריוח כשיעור 18 יוד"ן בין שני שורות מוכרח להיות שלפחות יש בשורה אחת כשיעור 9 יוד"ן, וכיון ששיעור זה הוא שיעור ריוח בדיעבד נמצא שיש ריוח פתוח לחלל והיא פרשה פתוחה לשיטת הרא"ש. ועל כן כתב **המשנה ברורה** (ס"ק קסד) דלשיטת הט"ז יש להניח פחות מ-9 יוד"ן בכל שורה. וזה נקרא **'ט"ז קטנות'**.

שיטה זו התפשטה מאוד בדור האחרון אצל רוב סופרי סת"ם, וכך היה כותב הסופר הנועד רבי **יוזא אשר ראטה** ז"ל, וכצורה זו היה התפילין של הרה"ק **מסאטמאר** ז"ע שירש

מאביו הקדושת יום טוב ז"ל (ע' זכ"ל א עמו נח).

שיטת השולחן ערוך הרב

בשולחן ערוך הרב (סג"ב וש"ת ס"א) השיג על חידוש הט"ז מכמה טעמים, ולדעתו אי אפשר לצרף שיעור ריוח מבין שני שורות, ואם אין שיעור ריוח של 9 יוד"ן בשורה אחת הוא פסול. ומנהג חב"ד להניח חלק כשיעור ג' תיבות אשר' בסוף פרשת שמע, וחלק כשיעור ג' תיבות אשר' לפני ויהי אם שמוע. ומקובל אצל חסידים ליובאוויטש שזה נעשה בפקודת **המגיד ממעזריטש** ז"ל (ע' זכ"ל א שם).

ט"ז גדולות

יש דעה נוספת בשיטת הט"ז, והיא: מניחים בסוף פרשת שמע שיעור ריוח כמו תיבת 'אשר' פעם אחת, שהיא פחות מ-9 יוד"ן. וקודם פרשת והיה אם שמוע מניחים ריוח כשיעור שני פעמים אשר' שהיא הרבה יותר מ-9 יוד"ן. וזה נקרא **'ט"ז גדולות - רמב"ם קטנות'**, שמצד אחד מצרפים שני השורות לשיעור ריוח של אותיות גדולות כסברת הט"ז, ומצד שני יש בעמודה של ויהי אם שמוע לבד שיעור ריוח של אותיות קטנות כסברת הרמב"ם. ובזה מרויחים שגם לשיטת השולחן ערוך הרב הוא כשר בדיעבד.

וכשיטה זו הנהיג הסופר הנועד רבי **מנחם דוידוביץ** ז"ל ולא רצה לכתוב ט"ז קטנות שהיא פסול לשיטת השולחן ערוך הרב. ויש לציין שגם הגה"ח רבי **אברהם שטעהרנהארץ** ז"ל והגה"ח רבי **אברהם אלחנן ספקטור** ז"ל שהיו סופרים לא כתבו ט"ז קטנות. וכן הפרשיות של **הבעל שם טוב** הק' לא היה ט"ז קטנות (זכ"ל עמו ריב).

עם קנשה ערף

מיתות בית דין, אל תחשבו שאתם מנותקים מהבורא ית' ומתורתו ח"ו. אלא בכל מה שנוגע להלכה ולמעשה דינכם ככל יהודי שמחוייב בכל המצוות, ומוטל עליכם להיזהר בכל אסור, ובכלל זה אסור לכם אפילו לטלטל מוקצה דרבנן בשבת. ותדעו כי בסופו של דבר תקבלו שכר על מה ששמרתם על מצוות ה' גם במצבכם הנורא! וידוע אף שהרמב"ם התבטא באגרתו: 'ותדע שצריך האדם לידע עיקר מעיקרי הדת, והוא, שירבעם בן נבט והדומים לו נפרעים מהם על עשיית העגלים ועל ביטול עירוב תבשילין והדומה לו!'

וכן מסופר על הגאון **מוילנא** שעבר פעם ליד בית מרזח, שם ישב יהודי זולל וסבא ושפך לגרונה כוס י"ש, הגר"א קרא לו ואמר: מדוע אינך מברך על השתייה?

הלה גיחך וצחק במלוא פיו באמרו: והרי משומד אנכי, והיכן מצאנו שמשומד יברך? ...
גם אם משומד אתה מי פטר אותך מברכה?! - הוכיחו הגר"א על פניו.

גם את הי"ש ברא הקב"ה, וכל יהודי ששונה אותו, יהיה באיזה מצב שיהיה, חייב לברך עליו ולהודות לה'. ואם משומד אתה ועברת על חטאים ופשעים, חייב אתה לשוב בתשובה, אבל שתיה בלי ברכה מי התייר לך? חובת הברכה לא נגרעת כמלוא נימה גם לאחר שעשה רח"ל בחילול של עבירות.

וכך גם יהודי שהגיע לדייטא תחתונה וזה עתה הבעיר את ההצית סיגריה ועישן אותה בעצם יום השבת. עם כל זה עדיין יהודי הוא, ואסור לו לטלטל את הסיגריה הכבויה משום אסור מוקצה!

כי הן החיובים והאיסורים דאורייתא, והן אותם האסורים מדרבנן - לא נפקעו ממנו כמלוא נימה גם לאחר שהשקיע את נפשו בחטאים החמורים ביותר רח"ל.

ובספר **יושר דברי אמת** כתוב שהאדם חייב במצוות דבקות בהש"ת גם קודם ששב בתשובה! והדבר פשוט ביותר, כי היכן מצאנו שכאשר האדם עדיין לא חזר בתשובה הוא פטור ממצוות, או מאכילת מצה, מסוכה, משמירת שבת, ומשמירת עיניים - וכי היכן המקור ההלכתי לדבר זה?! ...!

מוצאים אנו שלאחר שנתרצה הקב"ה על חטא העגל, ביקש **משה רבינו ע"ה** מהקב"ה שלא יעזוב את עם ישראל וילך עמהם 'כי עם קשה עורף הוא', ומקשים העולם: הלא משה רבינו מבקש כעת רחמים, והיה לו להמליץ טוב על עם ישראל ולא לקטרג עליהם על קשה עורפם?

וכתבו **בספרי קודש** (ומקורו במדרש שמו"ר מב, ט), שאדרבה, מידה זו של 'קשה עורף' היא מידה טובה בקדושה, וזה גופא הוא לימוד זכות על עם ישראל, והיינו שגם בהסתור פנים הגדול ביותר בעולם הם נאחזים בכל כוחם בהש"ת, ואפילו לאחר שחטאו חטא של עבודה זרה רח"ל הם משתמשים עם הכח של קשה עורף - לא לסגו מהש"ת.

ותא חזי מה שכתב הרה"ק בעל **בני יששכר מדינוב ז"ע**, במאמרו הראשון בספר הק' אגרא דפרקא וז"ל: "אמר **כבוד אדמו"ו הרב מהרי"ע צ' (החזה מלובלין זצוק"ל)** מה שאמרו רז"ל **באלישע** שיצאתה בת קול ואמרה שובו בנים שובבים חוץ מאחר, ויבן למשכיל, אילו היה הוא משיב, כיוון שכן הוא, אזי הנה העת והעונה לעבדך עבודה שלימה אמיתית שאין כאן קיווי לתשלום שכר, אזי תהיה עבודתי רק לעשות נחת רוח לפני מי שאמר ונעשה רצונו. אילו היה משיב כזאת היה מכופר לו, והיה מגיע למעלה גדולה", עכ"ד ודפח"ח.

ההיסטוריה היהודית רוויה ומלאה בצרות משונות ואימות, גירושים וגלויות, שמדות וגזרות. אך ניתן לראות ולהבחין בכל דור וניסיונותיו, שעם כל מה שעבר עליהם נשארו היהודים נאמנים לה' ולתורתו בכל ארצות פזויריהם.

מסופר על **קהילה גדולה מישראל** באחת מהמדינות הערביות שהמלכות גזרה עליהם לבחור באחת משתי האפשרויות; להשתמד או להתגרש מארצם, מבתיהם וממולדתם, מהונם ומרכושם, לעד ולצמיתות.

מובן שרובם ככולם של בני הקהילה בחרו באפשרות השניה, ויתרו על כל אשר להם ויצאו אל הדרך הרצופה בתללות ואל העתיד הבלתי נודע, ובבלב שיוכלו להמשיך ולשמור תורה ומצוות מבלי רודף על הדת.

אולם בין אנשי הקהילה ההיא היו כמה עשירים בעלי רכוש גדול, שלא היו יכולים לעמוד בניסיון הגירוש, ונשארו במדינה והמירו דתם, לפחות כלפי חוץ.

בשעה קשה זו עמד אחד מגדולי ישראל ויצא כנגדם בכל חומר הדין והכריז עליהם שדינם כמושומדים והוציאם מכלל ישראל.

ויהי כשמועו העשירים הללו את הפסק הנורא שנפסק עליהם נשבר ליבם בקרבם לרססיים, כי בפנימיותם רצו להשאר בכלל בני א-ל-ח'י, ורק כוחם לא עמד להם להתנגב על גזירת הגירוש הנוראה, ובצער גדול שמעו את אשר נפסק עליהם מאותו גדול בישראל.

ואז שלח להם הרמב"ם אגרת, וכתב להם את תוכן הדברים הללו:

אמנם רע מאד הוא הדבר שעשיתם, והיה לכם לצאת מהמדינה ולא לקבל את אמונת הישמעאלים - אף לא למראית עין, ומאכן ולהאב אתם חייבים לצפות להזדמנות הראשונה שתוכלו לברוח מהמדינה, וחלילה מלישא עליכם שם ישמעאל עוד רגע נוסף. עם כל זה תדעו, שגם אם רבו ועצמו שפשיעים ועברתם על חיובי כריתות וארבע

מוסדות "קרן אור" בארה"ק

ע"ש וביה"ט מהור"ו מברסלב זע"א
בנשיאות הגה"צ רבי **יעקב מאיר שכמטער שליט"א**

אשה יראת ה' היא תתהלל

אבלים וטובאים אנו מהסתלקותה בשם טוב ובשיבה טובה של האשה החשובה והצדקנית בעלת חסד גדולה, נפה פרשה לעני והרבנות במעשי הצדקה וחסד, בינה פתוח היה לרווחה לעניים לנצרכים ושבויה לב, מטרה נפשה לחינוך צאצאיה, והמנייה הוראת ישרים מגורמים

הרבנית הצדקנית מרת דבורה רות סטפנסקי

ע"ה
אשת הרה"ח המפורסר רבי **יצחק שליט"א**
אמו של ידידנו איש החסד כביר המעש רב הפעלים לתורה ולתעודה

הרה"ח רבי **אלתר שמואל שליט"א**
איש אמונו וידיד נאמן למורנו

הגה"צ רבי **יעקב מאיר שכמטער שליט"א**
העומד לימינו בכל דבר שבקדושה בכל עת מצוא רבות בשנים ומפורסם תורתו ורעותו הק' בספריו החשובים שמוציא לאור, ועומד לימין מוסדותינו הק' במסירות נפלאה

ומביעים אנו תנחומינו **לבני המשפחה הכבודה** שיחי' לכל ישמע עוד שור ושבך בבבלם, ולהוסיף פעלים ברוכים לה' לתורתו ולהגדיל תורה ולהאדירה בעון ותעצמות כטוהר חפצם ובהם ימצאו נחמה בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ויה' ה' עממם ולא יוסיפו לדאבה עוד, זכות רביה"ק יעמוד לה למיחה פקודא בנו צדיקאי לתפקד בצרוו החיים ולעמוד לגורלה לקץ הימין בב"א.

הנהגה **הנאמנים בעצרת ידועים רבנן ותלמידיהו**

ברכת מול טוב
להר"ח ר' **יוסף הלל קעניג שליט"א**
לרגל אירוסין בנו הרה"ח שלמה צבי נ"ו
עכ"נ בת

ברכת מול טוב
להר"ח ר' **שמואל שלמה בלוי שליט"א**
לרגל הויתר בנו **יעקב יצחק נ"ו**
לעול תורה ומצוות

ברכת מול טוב
להר"ח ר' **מאיר שוליס שליט"א**
להגדיל תורה ולתעלותה ולתקנה

ברכת מול טוב
להר"ח ר' **אברהם חיים כהן שליט"א**
לרגל הולדת הילדה **חיה**

ברכת מול טוב
להר"ח **נחום מנדל קעניג שליט"א**
ולאצו הרה"ח ר' **צבי חיים קעניג שליט"א**
ולחוננו הרה"ח ר' **אברהם חיים כהן שליט"א**
לרגל הולדת הבת הנבונה